

з оголошенням перерви в судовому засіданні, при його неприбутті до суду без поважних причин або неповідомлення про причини неприбуття (ст. 72 КПК України)).

Отже, заходи забезпечення кримінального провадження становлять один з різновидів заходів кримінально-процесуального примусу, метою застосування яких є дієвість кримінального провадження.

Бобошко О. М.

Криворізький факультет Національного університету «Одеська юридична академія», старший викладач кафедри кримінально-правових дисциплін

ТИПОЛОГІЯ КОРУПЦІЙНИХ ВІДНОСИН

Корупція – це використання службового становища в особистих чи корисливих мотивах. Корупційна діяльність вважається одним із основних видів тіньової економіки. Вона є негативним явищем, що в усьому світі визнається однією з найнебезпечніших загроз правам людини, правопорядку, демократії, чесності та соціальній справедливості.

Перш за все, звернімося до глави III Конвенції ООН проти корупції та глави II Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією – адже саме там міститься перелік діянь, які вважаються проявами корупції та мають бути кримінально караними, якщо вони вчинені умисно. Серед них, зокрема, підкуп національних та державних посадових осіб, зловживання (торгівля) впливом (обіцянка, пропозиція або надання державній посадовій особі чи будь-якій іншій особі, особисто або через посередників, будь-якої неправомірної переваги, щоб ця посадова особа зловживала своїм справжнім або удаваним впливом із метою одержання від адміністрації чи державного органу Держави – учасниці Конвенції ООН будь-якої неправомірної переваги для ініціатора таких дій чи будь-якої іншої особи), зловживання службовим становищем, незаконне збагачення (тобто значне збільшення активів державної посадової особи, що перевищує її законні доходи, які вона не може раціонально обґрунтувати), відмивання доходів, здобутих злочинним шляхом, приховування або безперервне утримання майна, якщо особі, в якій це майно знаходиться, відомо, що таке майно здобуте в результаті будь-якого з корупційних злочинів, тощо.

Згадані міжнародні акти передбачають низку позитивних нововведень, які сприятимуть подоланню високого коефіцієнту корупції в державі.

Україна виступає учасницею низки міжнародних договорів у цій сфері, за висновками Ради Європи вона виступає однією з найбільш корумпованих країн світу. Згідно Закону України «Про засади запобігання та протидії корупції в Україні» встановлено правові та організаційні засади боротьби з корупцією в публічній і приватній сферах суспільних відносин, порядок відшкодування завданої шкоди внаслідок корупційних

правопорушень, вимоги щодо поновлення прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, держави, засади міжнародного співробітництва у сфері протидії корупції. Головною ідеєю цього закону є перехід від репресивних до превентивних методів з метою створення такого механізму законодавчого регулювання, який унеможливилював би вчинення корупційного правопорушення.

Але незмінними залишаються ознаки юридичного складу корупційного правопорушення, під яким розуміють отримання винагород, незаконних грошових доходів, державними особами, які використовуючи своє службове становище діють з корисливого мотиву чи особистої зацікавленості проти інтересів служби, суспільства, держави. В залежності від сфери службової діяльності суб'єктів корупційних відносин розрізняють різні типи корупції.

Форми зловживань посадовими особами різноманітні, тому по різним критеріям можливо виділити типи корупційних відносин: 1. Державна корупція, що здійснюється державними посадовими та службовими особами; комерційна (корупція менеджерів фірм) та політична (корупція політичних діячів). 2. Провокація та вимагання хабарів за ініціативою посадової особи підприємства, установи, організації, або підкуп за ініціативою заявника. 3. Індивідуальний хабар, або ж надання матеріальної винагороди з боку громадянина чи підприємця (легальної фірми), а також кримінальний підкуп чиновників, правоохоронних органів, що покривають їх злочинну діяльність. 4. Грошові хабарі та обмін послугами серед чиновників (патронаж, непотизм). 5. Корупція полягає в даванні хабара, з метою прискорити дії посадової особи, або порушити службові обов'язки на користь того, хто дає хабара; хабар, або ж матеріальна винагорода за «добрі відносини» з посадовою особою і хабародавцем. Даний тип корупційних відносин розкривається в її меті, а саме, яких конкретних дій від посадовця бажає хабародавець. 6. Децентралізована корупція, під час якої кожен хабародавець діє за власною ініціативою; централізована корупція відбувається «знизу вверх», де хабарі регулярно збираються підлеглими чиновниками, діляться між собою та посадовими особами; централізована корупція «зверху вниз» – навпаки, хабарі регулярно збираються посадовими особами, і частково передаються підлеглим, за виконання ними певних завдань в межах своєї компетенції. Ступінь централізації корупційних відносин вказує на те, чим більш централізоване підприємство, установа чи організація, тим вищий ступінь корупційних відносин в ній. 7. Низова корупція серед чиновників середнього рівня; корупція серед вищого рівня чиновників; міжнародна корупція в сфері міжнародногосподарських відносин. На низову корупцію впливає рівень розповсюдження корупційних відносин. Показники міжнародногосподарських відносин також стимулюють розвиток корупції під час укладання контрактів із зарубіжними партнерами великі транснаціональні корпорації стали вносити

в умови договорів витрати на «подарунки» та хабарі для високопоставлених чиновників. 8. Епізодична корупція; систематична (інституціональна) та клептократична корупція, як невід’ємний компонент владних відносин. Вона залежить від ступеня регулярності корупційних зв’язків.

Таким чином, загальні тенденції в типології корупційних відносин – це поступове збільшення їх форм, перехід від епізодичної і низової до систематичної, верховної та міжнародної.

Отже, згідно національного антикорупційного законодавства з міжнародними стандартами, а саме: про відповідальність юридичних осіб за вчинення корупційних правопорушень, про засади запобігання та протидії корупції, про істотне розширення кола осіб, які мають притягатися до кримінальної відповідальності за корупційні діяння, про обов’язковість декларування позаслужбової діяльності й занять, інвестицій, активів, суттєвих подарунків або прибутків, у зв’язку з якими може виникнути конфлікт інтересів, про диференціацію відповідальності за корупцію приватних юридичних осіб та державних органів – маємо надію на те, що в нашому суспільстві зникнуть деякі типи корупційних відносин.

Мединська Л. В.

Івано-Франківський факультет Національного університету «Одеська юридична академія», старший викладач кафедри трудового, екологічного, земельного та аграрного права

СИСТЕМА ЗАСАД КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ЗА НОВИМ КПК УКРАЇНИ

Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. вперше визначає загальні засади кримінального провадження (ст. 7), які в своїй сукупності утворюють систему засад кримінального судочинства. Цим самим процесуальний закон приведено у відповідність до Конституції України, яка у ст. 129 закріпила основні засади судочинства, продемонструвавши ступінь розвитку гарантій прав людини і громадянина у кримінальному судочинстві на конституційному рівні. Незважаючи на неоднозначність поглядів на систему принципів кримінального процесу, доцільно звернутись до положень, які свого часу сформулювала Т. Н. Добровольська. Так, під системою засад кримінального провадження слід розуміти не випадково згруповані положення, а сукупність самостійних за змістом, взаємопов’язаних і об’єктивно обумовлених положень, пронизаних єдністю цілей та завдань, які саме в цій сукупності мають якісний сенс. Тому, за переконанням вченої, до системи принципів кримінального процесу повинні бути включені тільки ті, які відповідають наступним умовам: 1) пов’язаність спільністю мети та завдань; 2) відсутність внутрішніх протиріч; 3) зміст кожного не може повністю зводитись до змісту іншого, але в той же час повинен виражати таку сторону системи, без якої